

TÜSTAV
ARŞIVI

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı
3 No.lu Sıkıyönetim Mahkemesi
Elile
Askeri Yargıtay Başkanlığına

Dosya NO:971/26

Temyiz Lâyihasıdır

Temyiz eden : Rüçhan Manas- Tutuklu
Müdafii : Av. Erdoğan Köksal, Cagalıoğlu, Nuruosmaniye cad.
Doğançay İş Hanı K.3 NO.30-31
Temyiz olunan hüküm : 3.No.lu Sıkıyönetim Mahkemesince verilen 27.12.
1971 tarih ve 1971/37 sayılı müebbed ağır hapis
cezası ile mahkûmiyete ilişkin hükmü

Temyiz sebepleri :

I- SUBUT BAKIMINDAN :

Mahkeme ilâmında müvekkilemizin subuta ermiş olarak kabul edilen fiil ve hareketleri şunlardır:

- 1- Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Türkiye Halk Kurtuluş cephesi adlı komünizm karaktere sahip, gizli cemiyetin faaliyetlerine iştirak etmiş olmak;
- 2- İstanbul'da İlbay Apartmanında, Leventte ve Erenköy'de dairelerin kiralanması işinde faaliyette bulunmuş olmak;
- 3- Erenköy Türk Ticaret Bankası soygunundan elde edilen parayı İlbay apartmanına getiren sanıklara refakat etmiş olmak;
- 4- Mete Has ve Talip Aksoy'un alıkonulduğu evde alıkonma sürecince bulunmuş olmak.

5- İsrail Konsolosunun alıkondugu Hamarat Apartmanına gidip, orada bulunanlar için yemek pişirmiş olmak.

Şimdi bu beş fiil ve hareketi subut açısından inceleyelim.

1- THKP ve THKC nin faaliyetlerine katılmış olmak:

Mahkeme bu hususu şu delillere dayandırarak sabit saymıştır.

- a) Mahir Çayan'ın Askerî Savcıya verdiği ifade;
- b) Rüçhan Manas'ın polise verdiği ifade;
- c) İrfan Uçar'ın duruşma sırasında verdiği ifade;

a) Mahir Çayan'ın ifadesi: Mahir Çayan duruşmada kabul ettiği bu ifadesinde, müvekkilemizin müsait evleri kiralamak için İstanbul'a gönderildiğini söyler. Ancak Rüçhan Manas'ın bu maksattan haberi olduğunu beyan etmez. Aksine Mahir Çayan, duruşmadaki ifadesinde, Rüçhan'ın Cephe üyeliğine alınmasının Ulaş tarafından teklif edildiğini, kendilerinin bu hususu Ulaşın takdirine bıraktıklarını belirtir.

b) Rüçhan'ın ifadesi: Müvekkilemiz polise verdiği ifadede Ulaşla birlikte İstanbul'a gitmesinin gerekli olduğunu kendisine söylendiğini ancak maksadın açıklanmadığını beyan etmiştir. Görülüyor ki, bu ifade de, müvekkilemizin örgüt için İstanbul'a geldiğini bildiği yolunda bir ikrar yoktur. Kaldı ki, bu ifade en bayağı tazyiklerle, zorla arzına geçileceği tehdidile müvekkilemizden alınmıştır.

c) İrfan Uçar'ın ifadesi: Bu ifadede İrfan Uçar, Rüçhan'ın Dev. Genç üyesi olmadığını, sadece yapılan toplantı ve forumlara katıldığını ve Ankara cezaevinde bulunan devrimcilere yemek götürdüğünü beyan etmiştir. ve bunu söyleyen İrfan, Dev-Genç'in genel sekreteridir. O tarihlerde bu gibi toplantı ve forumlarla binlerce öğrencilerinin katıldığı bir gerçektir. Cezaevinde tutuklu öğrencilere yemek götürmek ise, onlara yapılan bir arkadaşlık ve insanlık yardımüdür. Her halde bu ifadeden Rüçhanın THKP ve THKC üyesi olduğu sonucu çıkarılamaz.

Buna karşılık Dosyada mevcut delillerden çıkan tek sonuç, Rüçhan Manas'ın sanıklardan bazısını öğrenci olması hasebile, şahsen tanımasından ibarettir. Fakat bu sanıkların bir THK Partisi ya da cephesi kurduklarını bildiğini, bu cepheye katılmak arzu ve iradesini açıkladığını, diğerlerinin de bu iradeyi kabul ettiklerini, bunun sonucunda da

Rüçhan'ın bir takım müşterek faaliyetlere katıldığını gösteren bir delil mevcut değildir. Şayet fiili üye olmak için diğer sanıkları tanımak, onların hatta arkadaş veya dostu olmak yeterli ise, Cephe mensubu olduklarını açıklayan diğer sanıkların her halde bir çok tanıdık veya arkadaşı vardır ve bunların da, aynı mantıkla, cephenin fiili üyesi sayılmaları gereklidir.

Bu itibarla müvekkilemizin THKC veya THKP nin faaliyetlerine bilerek iştirak ettiğini sabit telâkki eden karar, mesnetten mahrumdur.

2- Bazı dairelerin kiralanması için faaliyette bulunmak:

Filhakika sanık Rüçhan İlbay apartmanı ile Levent ve Brenköydeki dairelerin kiralanmasında hazır bulunmuştur. Fakat kararda belirtildiği veçhile bu daireleri şahsen kiralamamış, sadece kiralanma sırasında hazır bulunmuştur. Hazır bulunmasının sebebi de, bekâra ev verilmesinde güçlük sebebiyle, evi kiralayacak kişilerin yanında bulunmaktan ibarettir.

Toplanan deliller arasında, müvekkilemizin bu dairelerin örgütün faaliyetlerinde kullanılacağını bildiğini gösteren tek bir delile tesadüf edemedik. Aksine sanık Ulaş Bardakçı ifadesinde (sah 24) Rüçhan'ın Leventteki evin örgüt adına kiralandığından haberi olmadığını beyan etmiştir. Keza Ziya Yılmaz'da İlbay apartmanının örgüt için kiralandığından Rüçhan'ın haberi olmadığını söylemiştir. (Sah 47) Sanık Rüçhan sadece erkek arkadaşlarının şahsen ikamet etmek üzere ev kiralamak istediklerini zannetmekte ve bekâra ev verilmediği kendisine bildirildiğinden sırf arkadaşlarına bir iyilik olması için, kiralamaya sırasındahazır bulunmaktadır.

Kararda daireleri kiralayan Ulaş'ın 1200-1250 lira kira vererek, bu daireleri kiralamaya imkânına sahip olmadığını Rüçhan tarafından bilindiği kabul edilmektedir.

Bir kere, bu evlerde oturan yalnız Ulaş olmayıp, bir çok gençtir. Nitekim İlbay apartmanı çok kalabalık olunca Leventteki daire tutulmuştur. Kiracı olarak Ulaş görünmekte ise de, paranın bölüşülmesi gerekeceği cihetle, bütün paranın Ulaş tarafından verileceği bir faraziye'dir. Kaldı ki Rüçhan'ın kira parasının kaynağını bilmesi de asla gerekli olmadığı gibi, Ulaş'ın malî imkânları hak-

kinda fikir sahibi de olması icap etmez.

Bu itibarla Rüçhan'ın daireleri örgüt için kiralandığını kabul eden karar isabetli olmamıştır.

3- Ticaret Bankası soygunundan elde edilen parayı İlbay apartmanına getiren sanıklara refakat etmiş olması:

Müvekkilimizin bu soygunda hazır bulunmadığı ihtilâflı değildir.

Parayı İlbay apartmanına getiren grup içinde olduğu ise sabit sayılamaz. Gerçekten Mahir Çayan Askeri savcıya verdiği ifade bunu söylemişse de, parayı İlbay apartmanına götüren Kâmil Dede, yanlarında Rüçhan'ın bulunmadığını, Rüçhan'ın 5-10 dakika sonra İlbay apartmanına geldiğini beyan etmiştir.

Bu iki ifadeyi verenler de birer sanıktır. Bu ifadelerden müvekkilimizin aleyhine verileni tercih etmek için ise sebep yoktur.

4- Mete Has ve Talip Aksoy'un alıkonuldukları evde bulunmuş olmak:

Bu konuda da Mahkeme Mahir Çayan'ın Askeri savcıya vermiş olduğu ifadeye istinat etmektedir.

Ancak bizzat Mete Has ile Talip Aksoy, alıkonuldukları evde Rüçhan'ı görmediklerini belirttikleri gibi, burada kaldıkları sürece hep konserve yemekler yediklerini açıklamışlardır.

Binanaleyh, bu fiili sabit addetmek te mesnetsiz olmuştur.

5- Hamarat apartmanına gitmek :

Müvekkilimizin bu apartmana bir defa gidip hasta olduğu bildirilen Hüseyin Cevahir için yemek pişirdiği tahtı ikrarındadır. Ancak içerde konsolosun bulunduğunu bildiğini kabul eden Mahkeme kararında isabet yoktur. Gittiği yeri tam bir şekilde bilmediği yanlışlıkla başka bir dairenin kapısını çalmış olması ile sabittir. Bir kimseye bir apartmanı târif eden kimse, çok kere ismini unutabilir de, sadece sokağı ve sağdan ya da soldan kaçınıcı kapı olduğunu söyleyebilir. Bu itibarla, apartman kapısının üstünde isminin yazılı olması bir anlam taşımaz. Kaldı ki, târif üzerine bu eve gittiğini

ikrar eden Rüçhan'ır, apartaman isminin kendisine söylenmediğini ileri sürmesi için sebep düşünülemez.

Bütün mesele bu apartımana bir defa gittiği sabit olan müvekkilemizin, başkonsolosun burada alıkonulduğunu bildiğinin de subut bulunmasıdır ve bu hususu bildiğine dair tek bir delil dosyada yoktur.

Demek oluyor ki, icra hareketleri sayılan bu eylemlerin hiç birinde Rüçhan Manas ne aslî ne de fer'î şerik sayılmasını gerektirecek hiç bir harekette bulunmamıştır. Banka soygunlarına, adam kaçırmalara, fidye isteyip almalara, Elrom'un öldürülmesine katılanların kimler olduğu dava ile meydana çıkmıştır. Bu eylemlerin hiç birinde Rüçhan Manas yoktur. Hatta Hamarat apartımanına gittiği zaman -kendisi bilmemekle beraber- Konsolos oradadır: kaçırılma fiili işlenip bittikten sonra, onun icra hareketlerinde hazır bulunmak söz konusu olamaz; öldürme fiili ise henüz işlenmemiş ve bunun icrasına başlanmamıştır: başlanmayan bir icra hareketinin yapılması sırasında hazır bulunmak ta anlamsız olur.

Böylece kararda sabit görülen olayları cevaplandırmış olmaktadır. Tarafsız ve objektif bir şekilde dosyayı inceleyecek olursak, müvekkilemizin sabit olan hareketlerinin şunlardan ibaret bulunduğunu görürüz.

- 1) Bazı erkek arkadaşları ev kiralarken, yanlarında bulunmuştur; fakat ne bu arkadaşlarının örgüt mensubu olduklarını ne de kiralanılan dairelerin örgüt faaliyetlerinde kullanılacağını bilerek bu işi yaptığı sabit olmamıştır.
- 2) Hamarat apartımanına bir defa giderek yemek pişirmiştir. Bu daireye sadece bir defa gittiği, yanlışlıkla başka kapı çalması ile sabittir. Ancak bu dairede konsolos Elrom'un bulunduğunu bilerek bu işi yaptığı sabit olmamıştır.

II- HUKUKÎ TAVSİF BAKIMINDAN :

Bu bölümü iki kısma ayırıp, önce iştirakin unsurlarını ve müvekkilemizin aslî ya da fer'î fail mi sayılmak gerekeceğini, sonra da müvekkilemize müsnet fiillerin 146. madde ile mi yoksa başka bir madde ile mi cezalandırılmasının yerinde olacağını inceleyeceğiz.

Kısım 1- İştirakin unsurları ve sanık Rüçhan Manas'ın
asli veya fer'i fail mi sayılmak gerektiği

Sayın Mahkeme, savunmamızın birinci bölümünde cerhe çalıştırdığımız hareketleri yaptığı iddiası ile, müvekkilimizin 146. maddedeki suçun asli faili sıfatıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Bizce müvekkilemize isnat edilen fiillerden sadece ikisi, yani üç daire kiralanırken hazır bulunmak ve Hamarat apartimanına bir defa gidip yemek pişirmek hareketleri sabit olmuştur. Ancak müvekkilimizin bu iki hareketi bilerek, yani dairelerin örgüt faaliyetinde kullanılacaklarını ve Hamarat apartimanında Elrom'un bulunduğunu bilerek yaptığı sabit değildir; bu itibarla bu iki harekette iştirakin başta gelen şartı olan "iştirak iradesi" yoktur. Bu böyle olunca müvekkilimizin 146. maddedeki suçun ne asli, ne de fer'i şeriki sayılmasına imkân yoktur.

Ancak, bir ân için, subut meselesini bir yana bırakarak, müvekkilemize isnat edilen fiillerin sabit olduğunu düşünelim ve bu fiil ve hareketlerin asli veya fer'i iştirak mi sayılabileceğini inceleyelim.

Bilindiği gibi, iştirakin varlığı için sadece bir kaç kişinin belirli bir suçun işlenmesi konusunda anlaşmaları, yani "iştirak iradesinin" mevcudiyeti yeterli değildir. İştirakin varlığından söz edilmek için, bundan başka, diğer üç genel şarta da ihtiyaç vardır ki, bunlar sıra ile "müteaddit failer tarafından yapılan müteaddit hareketler" - "bu hareketlerden her birinin neticenin meydana gelmesi için illi değer taşınması" - "bir suçun icrasına başlanıp bu suçun bütün şerikler hakkında aynı olması" şeklinde ifade olunurlar (BK: Dönmezer- Erman, Nazari ve tatbiki ceza Hukuku, cilt 11, NO:1222 ve son.)

Bundan başka, yani bu dört genel şartın mevcudiyeti tespit edildikten sonra, iştirak halinde suç işledikleri kabul olunan failer teker teker ele alınır ve bu faillerden her birinin yaptığı hareket azmettirme, intikâp etme, doğrudan doğruya beraber işleme niteliğinde ise 64, teşvik etmek, kararı takviye etmek, tâlimat ve târifatta bulunmak, müzaharete bulunmayı vaad etmek, iş ve vasıta tedarik etmek, müzaharet ve munavenette bulunmaktan biri ise 65. madde uygulanmak gerekir.

Biz, ilk olarak, olayımızda iştirakin bu genel- yani bütün sanıklara şâmil- şartlarının bulunup bulunmadığını, bilâhère, sadece müvekkilemize münhasır olarak, aslî veya fer'i iştirak halini inceleyeceğiz..

A) iştirakin genel unsurları açısından olayın incelenmesi:

Yukarda da arzettiğimiz veçhile, evvelemirde, ortada iştirak halinde işlenmiş bir suçun mevcudiyeti gerekir ki, münferit faillerin bu suçtaki rolünü, yani aslî ya da fer'i şerik sıfatile sorumluluklarını incelemek mümkün olsun. 146. maddedeki suçun iştirak halinde işlendiği iddia edildiğine göre, bu hususu tetkik edelim.

Bu konuda üzerinde durulması gereken genel şart, muhtelif failler tarafından yapılan hareketlerin neticeyi tevlit bakımından illî bir değer taşıyıp taşımadıklarından ibarettir. Gerçekten tedarik edilen vasıta kullanılmadığı zaman ya da fiil işlenip bittikten sonra yapılan hareketler, suça iştirak sayılamaz ve bunun sebebi bu hareketlerin yapılması ile netice arasında illiyet bağının kurulamamasından, yani bu hareketlerin şeriklerin gerçekleştirilmesini arzuladıkları sonucu meydana getirmeye uygun ve elverişli olmamalarından ibarettir (BK: Dönmezer-Erman, cilt II, NO: 1229-1232).

Olayımızda faillerin yaptıkları iddia olunan hareketler şunlardır :

- a- Müteaddit banka soymak;
- b- Fidyeye almak üzere adam kaçırmak;
- c- Hürriyeti tahdit etmek;
- d- Muayyen şartları sağlamak için adam kaldırmak ve öldürmek.
- e- Görevli bekçiyi öldürmeğe tam teşebbüs;
- f- Memura karşı silâhlı mukavemet;
- g- 6136 sayılı kanuna muhalefet;
- h- Ölüm tehdidi ile alıkoymak;
- i- Muhtelif araba ve eşya hırsızlığı;
- k- Sahtekârlık.

Bu hareketlerin yapılması elde edilmek istenen netice, yaşama organının fonksiyonunu engelleme olmayıp, Anayasa düzenini ihlâlden ibarettir.

Ancak bu hareketlerle anılan netice arasında uygun illiyet teorisi gereğince, bir illiyet bağının kurulması, yani bu hareketlerin sözü geçen neticeyi tevlide elverişli olmaları da şarttır. Esasen 146. maddenin maddî unsurunu teşkil eden "cebren teşebbüs" kavramında, bu elverişlilik ifade edilmektedir, şöyleki, fail hareketlerine devam edebilse idi, Devleti ele geçirip, iktidarı zorla alacaktı, yaptığı hareket, bu neticeyi tevlide esasta uygun ve elverişli idi, Ancak olayımızda aynı durumu müşahade edememekteyiz: yapılan hareketler, 146. maddede ki neticeyi meydana getirmeye elverişli olmadıkları cihetle, bu hareketler sözü geçen netice bakımından illî değer taşımamaktadırlar: nasıl ki mantar tabancası ile adam öldürülemez ise, banka soymak, adam kaçırmak, 6136 sayılı kanuna muhalefet edilmek, bir konsolosu öldürmekle de ihtilâl yapılamaz ve iktidar alınamaz. Nitekim alınmamıştır.

Şurasını belirtelim ki Esas hakkındaki Mütalâada yer alan bir düşünce (sah. 11) bir bakımdan yerindedir. Gerçekten Mütalâada ülkemizde tam bir ihtilâl ortamı bulunmadığından ve sanıkları halkı yanlarına alamadıklarından bahsedilmektedir: doğrudur ve bu ortam yaratılmadan ve halk ihtilâle sevkedilmeden, banka soymak ve diğer fiilleri yapmakla ihtilâl yapılmaz. Şu halde bizatihi Mütalâada da yapılan hareketlerin ihtilâl sonucunu tevlide tek başına yeterli olmadıkları zımnen kabul edilmiş bulunmaktadır.

Şu halde olayımızda iştirakin unsurlarından biri bulunmadığından, sanıkların tümünün 146. maddedeki suçu iştirak halinde işledikleri kabul olunamaz.

B- Müvekkilemiz Rüçhan Manas'ın aslî ya da fer'i şerik sayılmak gerekeceği :

Yani bir ân için ortada bir iştirakin bulunduğunu kabul ederek, müvekkilimize isnad olunan fiilleri de sabit sayarak, bu hareketlerin aslî iştiraktan mi, yoksa fer'i iştiraktan mi madût olduklarını inceleyelim.

İlk olarak bir ayırım yapalım. Bilindiği gibi, gerek aslî ve gerek fer'i iştirak, maddî ve manevî olarak ikiye ayrılır. Olayımızda azmettirme, teşvik etme gibi bir hareket müvekkilimize esasen isnad edilmediğine göre, manevî iştirak üzerinde durmayacağız.

Maddî iştirake gelince, maddî iştiraki ifade eden irtikâp etme ve doğrudan doğruya beraber işleme ile, maddî fer'i iştirak halleri arasında belli bağı ayırıcı kriter, zaman itibariledir. Gerçekten asli iştiraki meydana getiren ve tipe uygun hareketin yapılmasını ifade eden "irtikâp etmek" suçun maddî unsuru ile birlikte sorunlu olarak doğar: Keza maddî asli iştirakin ikinci şekli olan "doğrudan doğruya beraber işlemek"te tipe uygun hareket yapılırken, suçun işlenmesi bakımından birinci derecede önemli olan hareketleri kapsamına alır, bunun içindir ki, maddî asli iştirakin bir adı da "hem fiillik" tir. (BK: Dönmezer-Erman, cilt II, NO.1225).

Demek oluyor ki, maddî unsurun gerçekleşmesi ânında yapılmayan, yani hemzaman olmayan bir fiili yapmış olan bir şerik, hiç bir suretle asli maddî şerik sayılamaz (BK: Dönmezer-Erman, cilt II, NO-1288).

Bu açıdan müvekkilemize isnad edilen hareketleri tekrar gözden geçirirsek, bunlardan hiç birinin suçun maddî unsurunu gerçekleştirdiği, yani diğer sanıklar tarafından fiiller irtikâp olunduğu zaman işlenmediği açıkça görülür: bankalar soyulurken, Mete Has ve diğer şahıslar kaçırlırken, Elrom öldürülürken, Sibel'in evine girilirken, bekçiye ateş edilirken Rüşhan Manas hazır değildir ki, fiil irtikâp edilirken, yani aynı zaman içerisinde her hangi bir hareket yapmış olsun. Daireler çok daha önce kiralanmış, Hamarat apartımanına gidildiği sırasında kaçırma olayı zaten bitmiş, öldürme fiili ise bundan bir kaç gün sonra vuku bulmuştur.

Şu halde Rüşhan Manas:

- a) Öldürme, kaçırma, banka soyma gibi suçların maddî unsurlarındaki fiili ile gerçekleştirmede için "irtikâp eden" değildir.
- b) Yaptığı iddia olunan hareketler bu fiillerin maddî unsurlarının gerçekleştirilmelerinden önce yapıldıkları, yani "irtikâp etme" ile hemzaman olmadıkları için "doğrudan doğruya beraber işleyen" de değildir.

Bu itibarla asli maddî fail sayılmasına hukuken imkân yoktur.

Rüşhan Manas'ın yaptığı iddia olunan hareketlerin fer'i maddî iştirak sayılabiliyor sayılamıyacaklarını da inceleyelim.

Fer'i maddî iştirakin "iş ve vasıta temini" hali olayımızda yoktur. Belki "suç işlenmezden evvel veya işlendiği sırada müzaheret ve muavenetle icrasını kolaylaştırma" halinin bulunduğu düşünülebilir.

Şurasını önemle belirtelim ki, suçun işlenmesi ile hemzaman olan bir hareketi yapan kişi, mutlaka aslî maddî şerik sayılacak değildir: hemzaman olmak aslî iştirakin bir şartı ise de, tek şartı sayılamaz; ayrıca bu hemzaman fiilin, suçun işlenmesinde birinci derecede bir rol oynaması gerekir ki, ortada "doğrudan doğruya beraber işleme durumu bulunsun. Aksi takdirde, yani hemzaman olan hareket bu derecede önemli olmadığı ahvalde, "suç işlendiği sırada müzaheret ve muavenetle icrasını kolaylaştırma" hali ortaya çıkar (BK: Dönmezer-Erman, cilt II, NO:1297).

Şu halde, bu şekildeki fer'i maddî iştirak iki şekilde ortaya çıkar:

- a) suç işlenmezden önce yapılan yardım hareketleri;
- b) suç işlenirken yapılan ve fakat suçun işlenmesinde birinci derecede önemli olmayan yardım hareketleri.

Yukarda da açıkladığımız veçhile, olayımızda sadece bu iki kategoriden ilkinе giren bir durum mevcuttur.

Ancak her hangi bir yardımın "müzaheret ve muavenetle suçun icrasını kolaylaştırma" yani fer'i maddî iştirak sayılabilmesi için, suçun işlenmesi bakımından illî bir değer taşıması da şarttır (Dönmezer-Erman, cilt II, no.1297). Esasen 65. maddedeki "icrasını kolaylaştırarak" ibaresi, bu kavramı ifade etmektedir. Şu suretle ki, her hangi bir yardımda, yani müzaheret ve muavenette, bulunan kimsenin bu fiili, suçun icrasını kolaylaştırma bakımından bir rol oynamamış ise, bu kişi yine fer'i şerik sayılamaz. Nasıl ki temin ve tedarik ettiği vasıta suçta kullanılmıyan şahıs ta şerik değildir. Gerçekten vasıta kullanılmamışsa, vasıta tedarik eden kişi illî değeri haiz bir hareket yapmamış, fiilin icrasını kolaylaştırmamış olur. Bunun gibi icrayı kolaylaştıran bir yardımda bulunmayan kişi de, illî değeri haiz bir fiil yapmamış bulunur.

Şimdi yine Rüçhan Manas'ın sabit görülen hareketlerine dönelim: Ne yapmış Rüçhan Manas? Ziya Yılmaz ve diğer iki kişi ev kiralarından yanlarında bulunmuş. Bir ân için bu "yanlarında bulunmayı bir yardım olarak kabul edelim. Fakat bu yardımın suçun icrasını

kolaylaştırdığını kabul etmemiz için, şu hususların bilinmesine ihtiyaç vardır:

- a) Rûçhan Manas hazır bulunmasa idi bu evler kiralanmıyacak mı idi?
- b) Rûçhan Manas bir defa Hamarat apartimanına gidip yemek pişirmese idi, Konsolos öldürülmiyecekmi idi?

Bu iki soruya da menfi cevap verileceği aşikârdır. Gerçekten evleri kiralayan Rûçhan değildir, başkalarıdır. Rûçhan sırf bekâra belki ev vermezler düşüncesi ile gitmiştir. Ama belki de Rûçhan gitmese idi de ev verilecekti. Bu itibarla Rûçhan'ın gitmesi, bu evlerin kiralanmasında illi değeri haiz bir hareket olmamıştır. Keza bir gün ve bir defa Rûçhan Hamarat apartimanına gidip yemek pişirmese idi, her halde Elrom serbest bırakılacak veya öldürülmiyecek değildi. Hüseyin Cevahir diğer günler ne yedi ise, o gün de onu yiyecekti.

Şu halde ev tutulmasında hazır bulunmak ve yemek pişirmek, suçun icrasını kolaylaştırmadığı cihetle, fer'i maddî iştirak dahi sayılamazlar.

Demek oluyor ki:

- 1) Rûçhan Manas, sabit olan hareketlerinin hiç birini "bilerek" yapmadığı, yani kendisinde "iştirak iradesi" bulunmadığı için, esasen şerik sayılamaz.
- 2) İştirak iradesinin varlığı kabul edilse dahi, kendisinin yaptığı hareketler, suçla hemzaman olmadığından ve irtikâp eden ne de doğrudan doğruya beraber işleyen sıfatı ile, aslî maddî şerik te sayılamaz.
- 3) Yine bu hareketler suçun işlenmesibakımından illî bir değer taşımadıkları, yani suçun icrasını kolaylaştırmadıkları cihetle, Rûçhan Manas fer'i maddî şerik te sayılamaz.

Kısım II : Müvekkilemize müsnet fiillerin 146. madde ile mi yoksa başka bir madde ile mi cezalandırılabilceği:

Yukarıda da arzettiğimiz veçhile, gerek müvekkilemizin ve hatta gerek diğer sanıkların fiil ve hareketleri hakkında 146. maddenin uygulanmasına hukuken imkân yoktur.

Özetlersek diyebiliriz ki, 146. maddedeki suçun maddî unsurunu teşkil eden "cebren teşebbüs" icraya başlamayı ifade eder.

Yani yapılan hareketler, Anayasa düzenini ihlâl suçu açısından, icra hareketleri sayılmak gerekir. Aynı hareketler henüz hazırlık hareketi mäsabesinde ise, ortada "teşebbüs" dahi bulunmaz. Bir hareketin icra hareketi sayılabilmesi için ise, sadece failin neticeyi meydana getirmek kastile hareket etmesi yeterli değildir, ayrıca kullandığı vasıtaların bu neticeyi tevlide uygun vârelverişli olmaları ve artık geri dönmeyi imkânsız kılacak tarzda neticeye yaklaşmış bulunması da şarttır. Bunun içindir ki, Ankara'daki hasmını öldürmek için İstanbul'da silâh satın alan ve Haydarpaşa'da trene binen kişi, icraya başlamış sayılamaz. Çünkü sadece silâh alma ve trene binmek, adam öldürme neticesini meydana getirmek bakımından uygun ve elverişli, iltibasa mahal vermeyecek derecede kastı ortaya koyan, geri dönme imkânını ortadan kaldıracak derecede neticeye yaklaşıldığını ifade eden hareketler değildir.

Olayımızda da durum bu merkezdedir: bazı bankalar soyulmuş, adamlar kaçırılmış, fidyeler alınmış, bir konsolos öldürülmüştür: Bütün bu hareketler mealeketta ihtilâl çıkması, Anayasa düzeninin hukuka aykırı bir şekilde değiştirilmesi neticesini tevlide uygun ve elverişli mi idiler? Bizzat İddia Makamı, ülkemizde bir ihtilâl ortamının bulunmadığını, halkın kandırılıp ayaklandırılmadığını söylemekte ve kabul etmektedir. Ancak bu yapılmadıkça, ihtilâl nasıl yapılacaktı? Şu halde bütün bu hareketler, 146. maddedeki neticeye yönelik olsalar dahi, bu neticenin meydana gelmesi bakımından uygun ve elverişli değildiler. Sadece birer hazırlık hareketi niteliğini taşımakta idiler. Fakat bu böyle olunca, bu hareketler 146. maddeyi esasen ihlâl etmiş olamazlar.

Bu itibarla 146. madde ihlâl edilmiş değildir ki Rüçhan Manas'ı bu maddenin 1 veya 3. fıkrası ile cezalandırmak mümkün olsun.

Bir ân için bu fiillerin 146. maddenin kapsamına girdiğini kabul etsek dahi, müvekkilemizin ne aslî ne de fer'i fail sıfatı ile, bu madde ile cezalandırılmıyacağını yukarda izah etmiştik.

Bu böyle olunca müvekkilemiz hakkında nasıl bir uygulama yapılmak gerektiğini de incelememiz gerekir.

İlk olarak şurasını belirtelim ki, savunmamızın hilâfını gösteren bir delil bulunmadığına göre, müvekkilemizin bütün olup bitenlerden habersiz olduğunu kabul etmemiz şarttır. Binanaleyh,

kendisinde kast bulunmadığından, değil 146. madde ile, başka her hangi bir madde ile cezalandırılması mümkün görülmez.

Bir ân için, müvekkilemizin, diğer sanıkların bir örgüt halinde bu gibi fiilleri işlediklerini ve bu fiillerin 146. maddeyi ihlâl ettiklerini bildiğini düşünelim. Bu takdirde kendisi hakkında uygulanabilecek tek madde 151. madde olmaktadır. Gerçekten bu madde, 146. maddede yazılı suça muttali olup ta, bunu derhal Hükümete haber vermiyen kişiyi cezalandırmaktadır.

Filhakika Rüçhan Manas'ın bu suçların işlendiğini bir suretle bildiği ve bu suçların da 146. maddedeki "teşebbüs" kavramına girdiği kabul edildikte iki şıktan birini benimsememiz gerekir:

- a) Ya Rüçhan Manas da bu fiillere iştirak etmiştir, bînetice onun hakkında da 146. madde uygulanacaktır:
- b) Ya da Rüçhan Manas şerik sayılamıyacak, bu takdirde hakkında sadece 151. madde uygulanacaktır.

Ancak bu iki şıktan birinin tercihi için iki şartın bulunması da icap eder:

- 1) Rüçhan Manas'ın diğer sanıkların fiillerine muttali olduğu sabit olacak;
- 2) Diğer sanıkların fiili 146. maddede gösterilen suçu teşkil edecek.

Bu iki şartın biri bulunmaz ise, Rüçhan hakkında 151. maddenin dahi tatbik imkânı kalmaz ve dolayısıyla müsnet suçtan beraet etmesi gerekir.

Bütün bu söylediklerimizin muhasebesini yapacak olursak şu sonuçlara varırız:

- 1- Diğer sanıklar tarafından 146. madde esasen ihlâl edilmemiştir, çünkü yapılan hareketler bu maddede öngörülen neticeyi tevlide uygun ve elverişli olmadıklarından, icra hareketleri, dolayısı ile teşebbüs sayılamazlar.
- 2- Rüçhan Manas THK Cephesine mensup olmadığı gibi diğer sanıkların fiillerine de bilerek, yani iştirak iradesiyle iştirak etmediği için, onun hakkında 146. maddeler uygulanamaz.

TÜSTAV
ARŞIVI

- 3- Rûçhan Manas'ın sabit olan harsketleri ne icra hareketi ne de hemzaman olmadıkları için kendisi 146. maddedeki suçun aslî faili sayılamaz.
- 4- Rûçhan Manas'ın sabit olan fiilleri iştirak iradesi-
le yapılmadıktan başka, illî bir değer de taşımadık-
ları, yani suçun icrasını kolaylaştırmadıkları cihet-
le, kendisi 146. maddedeki suçun fer'i faili de
sayılamaz.
- 5- Rûçhan Manas'ın diğer sanıkların suçlarını bildiği
sabit olmadığından hakkında 151. madde ile de uygula-
ma yapılamaz.

NETİCE : Maruz sebeplere binaen duruşmalı inceleme yapılarak müvekkilemiz Rûçhan Manas hakkında tesis edilmiş olan mahkûmiyet hükmünün bozulması ile birlikte, tutukluluk tarihi göz önüne alınarak, re'sen tahliyesine karar verilmesini saygı ile ve bilvekâle talep ve rica ederim.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARŞİVİ